

AKCELERACIJA RASTA I RAZVOJA MUŠKE DJECE I OMLADINE SA PODRUČJA TUZLE U PERIODU OD 1980. DO 2003. GODINE (BOSNA I HERCEGOVINA)

¹Hadžihalilović Jasminka, ²Hadžiselimović Rifat, ³H.Halilović Amir, ⁴Admedina Savković, ⁴Sergije Marković, ³Amela Dahić i ⁵Lejla Mešalić

¹Prirodno-matematički fakultet Univerzitet u Tuzli, Tuzla BiH,

²Prirodno-matematički fakultet Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo BiH,

³Gimnazija Meša Selimović Tuzla BiH,

⁴Medicinski fakultet Univerzitet u Tuzli, Tuzla BiH,

⁵JZU Dom zdravlja Tuzla, BiH

ABSTRAKT

Sekularne promjene rasta i razvoja djece posljednjih decenija variraju u različitim populacijama. U nekima se opaža izraziti trend prema većoj tjelesnoj visini i težini uz sve raniju pojavu menrhe. U drugima visina pokazuje trend povećavanja, a u nekima se promjene uopšte ne opažaju. Postoji, dakle relativna nezavisnost sekularnih promjena rasta i razvoja. Cilj rada bio je procijeniti opažaju li se na području Tuzle u posljednje dvije decenije sekularne promjene u rastu adolescenata. Ispitivano je 6 antropometrijskih parametara i to: tjelesna visina, tjelesna masa, srednji obim grudi, dužina ruke, dužina noge i sjedišna visina. Podaci su komparirani odgovarajućim rezultatima istraživanja iz 1980. i 1996. godine koje je provedeno na uzorku približno iste populacije. Provedena analiza prikupljenih podataka primarno počiva na naučnoj elaboraciji registriranog stanja iz 2003.godine u proučavanom dijelu šire populacije, nakon jednog neprirodnog i ekstremno nepovoljnog perioda u procesu rasta i razvoja ogromne većine njihovih pripadnika. Naime, svi ispitanici su rođeni u periodu od 1985. do 1992. godine, pa su bar jedan period intenzivnog rasta u dužinu proveli u ratno (1992.-1995.godina) i postratno vrijeme. Unatoč tome što su nepovoljni (ratni) životni uvjeti negativno djelovali na ontogenezu ispitanika, utvrđeno je da se rast i razvoj muške djece i omladine na proučavanom području odvija skladno, te da se nalazi u granicama prosječnih evropskih standarda. Utvrđeni sekularni trend za tjelesnu visinu je 2, 31 cm/dekadno, za tjelesnu masu 3, 42 kg/dekadno, a za srednji obim grudi iznosi 1, 72 cm/dekadno.

Ključne riječi: sekularne promjene rasta, rast i razvoj dječaka, tjelesna visina, tjelesna masa